Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
М И Н И С Т Е Р С К И С Ъ В Е Т

Препис

Р Е Ш Е Н И Е № 530

от 6 август 2025 година

ЗА ПРИЕМАНЕ НА НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА 2025-2027 Г.

М И Н И С Т Е Р С К И Я Т С Ъ В Е Т
Р Е Ш И:

Приема Национална програма за безопасност и здраве при работа 2025-2027 г.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Росен Желязков

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Габриела Козарева

Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА (НП БЗР)

2025 - 2027 година

София, 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение 3

I. Състояние и тенденции в развитието на условията на труд 4

1. Макроикономическо развитие 4
2. Демографски тенденции 4
3. Образователна и професионално-квалификационна структура на работната сила 6
4. Условия на труд 7

4.1. Резултати от контролната дейност 7

4.2. Трудов травматизъм 9

4.2.1. Трудови злополуки 9

4.2.2. Професионални болести 10

II. Институционален капацитет на системата по БЗР 11

III. Основни предизвикателства в дейността по БЗР 12

IV. Стратегически и оперативни цели на НПБЗР 2025-2027 г. 15

V. Дейности за реализиране на стратегическите и оперативните цели на Националната програма за безопасност и здраве при работа 2025 - 2027 година 19

ВЪВЕДЕНИЕ

Националната програма за безопасност и здраве при работа за периода 2025–2027 г. (НПБЗР 2025-2027) е стратегически документ, разработен в съответствие с приоритетите на Европейската стратегическа рамка за здраве и безопасност при работа 2021–2027 г. На база анализа на състоянието на работната среда в България към края на 2024 г. програмата отчита динамично променящите се условия на труд, предизвикателствата, свързани с дигитализацията, демографските промени, прехода към зелена и устойчива икономика, както и уроците от пандемията COVID-19. Програмата е в съответствие с принцип 10 от Европейския стълб на социалните права и е в основата на постигането на целите за устойчиво развитие на Организацията на обединените нации (ООН).

Резултатите от изпълнението на годишните Национални програми по безопасност и здраве при работа доказват значението на подхода за стратегическо планиране при провеждане на национално-отговорна политика, насочена към осигуряване на благосъстояние при работа, като част от мерките за по-добър и конкурентен пазар на труда.

С НПБЗР Правителството на Република България определя приоритетите за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд в периода до 2027 г. Акцентът е поставен върху интегрирането на иновации и дигитални решения в управлението на професионалния риск, разширяване на обхвата на превантивните дейности, подобряване на координацията между институциите и социалните партньори, както и върху създаването на устойчива и приобщаваща работна среда. В съответствие с европейските тенденции и националните приоритети, програмата цели намаляване на трудовите злополуки и професионалните заболявания, и осигуряване на гъвкави, безопасни и здравословни условия на труд за всички.

НПБЗР 2025-2027 г. е документ, който консолидира усилията на правителството и тези на социалните партньори, като допринася за тяхната еднопосочност и за гарантиране на трудовите права на работниците и служителите от една страна, и насърчаване на лоялната конкуренция - от друга. В тази връзка са определени основните цели, приоритети и конкретни мерки за осигуряването на сигурни и безопасни условия на труд, като се отчитат промените на работното място и възникването на нови професионални рискове.

НПБЗР 2025-2027 г. е в съответствие с основната нормативна рамка в областта на трудовите отношения и определя стратегически и оперативни цели и дейности, които допринасят за изпълнението на основните цели на Националната програма за развитие: България 2030 за ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата.

I. СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА УСЛОВИЯТА НА ТРУД

1. Макроикономическо развитие[1]

През 2024 г. реалният растеж на брутния вътрешен продукт на България достига 2.8%. През 2025 г. се очаква растежът на икономиката да се ускори до 3%, подкрепен от публичните разходи, а през 2026 г. намалението на публичните инвестиции ще доведе до забавяне на растежа на БВП до 2.5%. В последствие в периода 2027–2028 г. се очаква икономически растеж в рамките на 2.4–2.2%, като забавянето е в синхрон с очакваната динамика на външната среда.

През 2024 г. българската икономика регистрира ръст на заетостта от 1.1%, който бе повлиян най-вече от увеличаването на броя на заетите в услугите и строителството. Прогнозата за следващите години е заетостта да продължи да нараства, макар и със забавени темпове. Коефициентът на безработица се очаква да претърпи минимални промени въпреки прогнозираното нарастване на заетостта. За 2025 г. се очаква стойността на показателя да намалее до 4.1% (от 4.2% през 2024 г.), а към края на прогнозния период (2028 г.) да намалее минимално до 4.0%. Забавянето на годишния темп на растеж на заетостта се обуславя най-вече от неблагоприятните демографски процеси в страната и все по-трудното увеличаване на предлагането на труд единствено чрез ресурси на местния трудов пазар.

По отношение на икономическата среда важно значение имат и международните фактори. Очакванията са растежът в ЕС да се ускори до 1.4% и 1.7% през 2025 и 2026 г. Темповете са минимално по-ниски спрямо предходни прогнози, като отразяват лекото влошаване на краткосрочните показатели и увеличената несигурност в началото на текущата година. Същевременно, прогнозите са световната икономика да продължи да нараства с около 3.2–3.3% в средносрочен план.

Запазват се рисковете пред прогнозата по линия на влошената геополитическа обстановка, с възможни отрицателни ефекти върху международната търговия и . ограничаване на предлагането на дадени суровини с потенциални ефекти върху международните цени и/или глобалните вериги за доставки. Тези сравнително неблагоприятни макроикономически тенденции, макар и косвено влияят върху възможностите за подобряване на условията на труд, както чрез нивото на достъпните ресурси за технологично обновяване, модернизация и автоматизация на производствата, така и чрез създаването на условия за нарастване на „сивата икономика“, на несигурната заетост или на ограничаването на инвестиции в безопасност и здраве и в обучение на работещите.

2. Демографски тенденции[2]

Към 31 декември 2023 г. **населението на България е 6 445 481 души**, което представлява 1.4% от населението на Европейския съюз. В сравнение с 2022 г. населението на страната намалява с 2 229 души, или с 0.03%. Мъжете са 3 097 698 (48.1%), а жените - 3 347 783 (51.9%), или на 1 000 мъже се падат 1 081 жени. Броят на

[1] Източник: Министерство на финансите, Конвергентна програма на Република България 2022-2025 г., Макроикономическа прогноза, пролет 2025 - https://www.minfin.bg/bg/866

[2] Източник: НСИ, Население и демографски процеси през 2020 година,

мъжете преобладава във възрастите до 55 години. С нарастването на възрастта се увеличават броят и относителният дял на жените от общото население на страната.

Фигура 1. Възрастова структура на населението към 31.12.2023 година

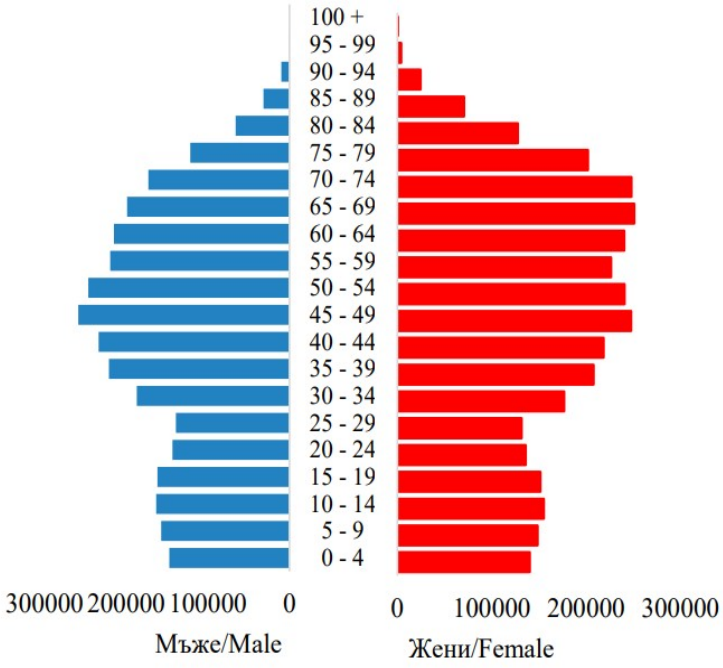

Продължава процесът на застаряване на населението (фиг.1).

В края на 2023 г. лицата на 65 и повече навършени години са 1530909, или 23.8% от населението на страната. В сравнение с 2022 г. делът на населението в тази възрастова група нараства с 0.3 процентни пункта. Към 31.12.2023 г. децата до 15 години в страната са 911 025, или 14.1% от общия брой на населението. За сравнение - през 2022 г. делът на най-младото население в ЕС-27 е 14.9%, като най-нисък е в Италия - 12.4%, Португалия - 12.9%, и Малта - 12.7%, а най-висок е в Ирландия - 19.3%, Швеция - 17.4%, и Франция - 17.3%.

Към 31.12.2023 г. общият **коефициент на възрастова зависимост** в България е 61.0%, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст.

Застаряването на населението през годините води до повишаване на неговата средна възраст (фиг.2), която от 40.6 години през 2002 г. нараства до 45.2 години в края на 2023 година. Средната възраст на населението в градовете е 44.4 години, а в селата - 47.5 години.

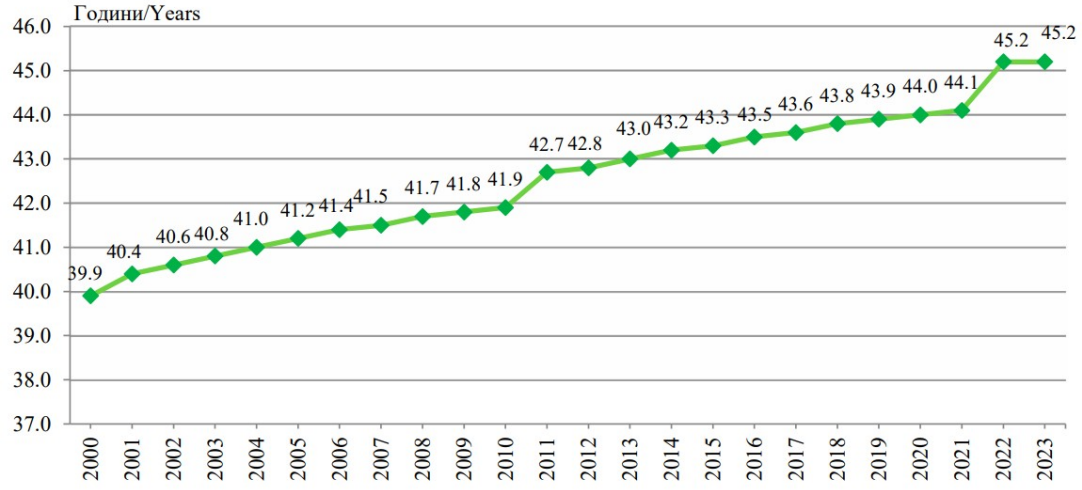

Фигура 2. Средна възраст на населението

Променят се броят и относителният дял на населението под, във и над трудоспособна възраст (фиг. 3). Влияние върху съвкупностите на населението във и над

трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени при определянето на възрастта при пенсиониране.

Населението в трудоспособна възраст към 31.12.2023 г. е 3 769 хил. души, или 58.5% от населението на страната, като мъжете са 1 971 хил., а жените - 1 798 хиляди. Към края на 2023 г. над трудоспособна възраст са 1 698 хил. души, или 26.3%, а под трудоспособна възраст - 977 хил. души, или 15.2% от населението на страната.

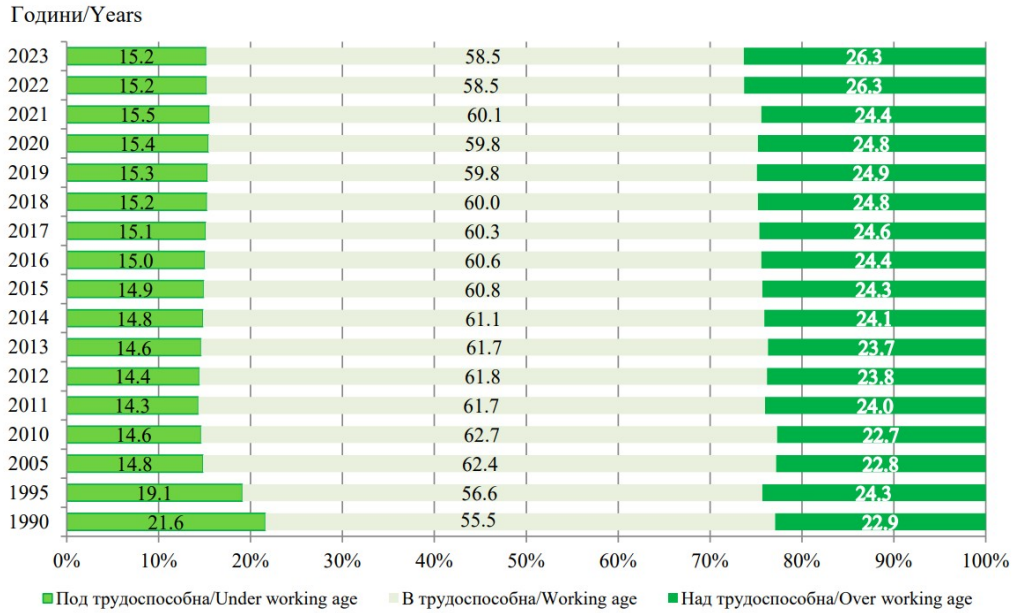

Фигура 3. Население под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.2023 г.

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез **коефициента на демографско заместване**, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15 - 19 години) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 – 64 години). Към 31.12.2023 г. това съотношение е 69.

3. Образователна и професионално-квалификационна структура на работната сила

Развитието на пазара на труда в голяма степен се обуславя от равнището на **образование и квалификация на работната сила.** По данни на НСИ, през 2024 г. общият брой на заетите лица е 2 932.9 хил., от които 1 554.1 хил. или 53.0%, са мъже и 1 378.7 хил., или 47.0%, са жени. Коефициентът на заетост за населението на възраст 15 и повече навършени години е 53.2% (59.4% за мъжете и 47.6% за жените). В сектора на услугите работят 1 967.0 хил. души, или 67.1% от заетите, в индустрията - 824.0 хил. (28.1%), а в селското, горското и рибното стопанство - 141.9 хил. (4.8%).

По статус в заетостта, заетите лица се разпределят по следния начин: 4.9% (142.8 хил.) са работодатели, 6.7% (197.2 хил.) - самостоятелно заети без наети, 88.1% (2 582.7 хил.) - наети, и 0.3% (10.1 хил.) - неплатени семейни работници. От общия брой на наетите 1 950.6 хил. (75.5%) работят в частния сектор, а 632.1 хил. (24.5%) - в обществения. Заетите лица на възраст 15 - 64 навършени години са 2 820.8 хиляди. Коефициентът на заетост за населението в същата възрастова група е 70.9% (74.1% за мъжете и 67.6% за жените). – фиг.4

Фигура 4

ЗАЕТИ ЛИЦА ПО КЛАСОВЕ ПРОФЕСИИ И ПОЛ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА (Хиляди)

Класове професии	Общо	Мъже	Жени
Общо	**2 932.9**	**1 554.1**	**1 378.7**
в това число:			
Ръководители	196.3	117.3	79.0
Специалисти	597.3	215.9	381.4
Техници и приложни специалисти	308.8	167.0	141.8
Помощен административен персонал	185.0	57.0	128.0
Персонал, зает с услуги за населението, търговията и охраната	561.3	203.9	357.4
Квалифицирани работници в селското, горското, ловното и рибното стопанство	66.0	48.0	18.0
Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии	341.4	267.2	74.2
Машинни оператори и монтажници	364.5	283.0	81.5
Професии, неизискващи специална квалификация	290.3	177.1	113.3

Практическото обучение на учениците в образователната система на този етап се провежда главно в училищните работилници и лаборатории в професионалните гимназии, или в специално оборудвани работни места в предприятията. Оборудването за практическо обучение и ограничените ресурси за инвестиции в оборудването за практическо обучение затруднява въвеждането на обучение по нови професии и възможността на образователната система да реагира гъвкаво на промените и търсенето на пазара на труда.

В рамките на професионалното обучение и образование, познанията по БЗР за съответната професия са неделима част от професионалната компетентност. Постигнати са добри резултати за включване на обучение по БЗР в програмите на средно-професионалното обучение, като те следва да се разширяват и задълбочават чрез реализирането на продължаващо обучение и инструктажи на работното място с цел да се интегрира дейността по здраве и безопасност при работа в трудовата дейност на всеки работещ и в общата политика и култура на съответната организация. В тази връзка в програмата са предвидени мерки за подкрепа на работодателите за изпълнение на законовото им задължение за осигуряване на обучение/информиране на работещите и длъжностните лица в предприятието по БЗР. Чрез програмата се осигурява и подкрепа за обучението по БЗР на национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, както и за обучение и информиране на специалисти в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

4. Условия на труд

4.1. Резултати от контролната дейност

Контролната дейност е основен инструмент на държавата за осигуряване на съответствие между нормативните изисквания и реалните условия на труд в предприятията. В тази връзка НПБЗР 2025-2027 г. отдава специално внимание на

ролята на контролната дейност в областта на здравословните и безопасни условия на труд и предвижда мерки за повишаване на нейната ефективност и ефикасност.

През 2024 г. от контролните органи на ИА „Главна инспекция по труда“ са извършени общо 49 858 проверки. Проверени са 41 863 предприятия от всички икономически дейности с общо 1 755 669 зает персонал в тях. От всички проверени предприятия – 97% са малки и средни. Посетени за първи път от инспектор по труда са 4458 предприятия или 11% от общо проверените предприятия. Широкият обхват на инспекционната дейност в България е видим и от данните на Евробарометър - делът на работниците, които съобщават за инспекционни посещения в техните предприятия, е почти двоен в страната в сравнение със средното ниво за ЕС.

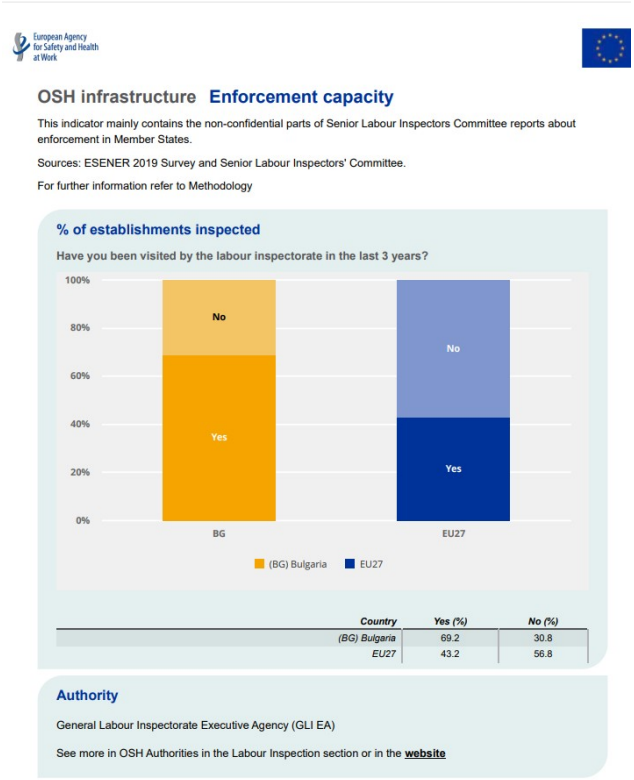

Фигура 5. Процент на посетените от инспекцията работни места

По време на проверките са констатирани общо 202 810 нарушения на нормите на трудовото законодателство и на законодателството за насърчаване на заетостта, от които 1593 нарушения са за неизпълнени предписания или само 0,8% от всички констатирани нарушения. Констатираните нарушения на законови норми се разпределят, както следва:

- нарушения на нормите в областта на здравословните и безопасни условия на труд – 105 761 бр.;
- нарушения на норми в областта на трудовите правоотношения – 95 793 бр.;
- нарушения на норми, свързани с трудовата мобилност и трудовата миграция и насърчаване на заетостта – 1028 бр.;
- нарушения на норми, свързани с държавната служба – 228 бр.

Най-голям брой нарушения в областта на здравословните и безопасни условия на труд са по организацията на дейността за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд – 66 481 бр. (63%).

За отстраняване на констатираните нарушения са приложени общо 195 042 принудителни административни мерки. Спрени от експлоатация са 692 производства, обекти, работни места, машини и съоръжения, застрашаващи живота и здравето на работещите. През 2024 г. са установени 3601 случая на лица без сключени писмени трудови договори. До прокуратурата са подадени 104 сигнала за нарушения на различни норми на трудовото законодателство.

Осигуряването на последващ контрол на не по-малко от 50% от принудителните мерки, които са влезли в сила през съответната година, също е в съответствие с целта на ИА ГИТ да балансира обхвата на голям брой обекти на контрол и да гарантира ефективността на контролния процес с наличните ресурси. В периода от м. януари до м. декември 2024 г. контролни органи на ИА ГИТ са проверили изпълнението на 57.2% от прилаганите принудителни административни мерки. В резултат на това е установено, че над 98.6% от проверените принудителни административни мерки са изпълнени в сроковете, определени от контролните органи.

Приоритет инспекционната дейност са обекти на контрол, които оказват съществено влияние върху трудовия травматизъм. На национално ниво традиционно това са предприятията от сектор „Строителство“, „Селско стопанство“ и предприятия от други икономически дейности, определени като рискови, в т.ч. мини, кариери, предприятия за производство на боеприпаси и др. В настоящия програмен период са предвидени мерки за осъществяване на контролна дейност в рискови сектори.

4.2. Трудов травматизъм[3]

4.2.1. Трудови злополуки

През последните десетилетия се наблюдава трайна тенденция за намаляване на трудовия травматизъм, което дава основание да се предположи, че съвместните целенасочени усилия на всички заинтересовани страни в трудовия процес за подобряване на условията на труд и реалното повишаване на стандартите за осигуряване на безопасност и здраве при работа в българските предприятията има положителен ефект.

Статистиката на Националния осигурителен институт (НОИ) за последните 10 години показва, че тенденцията на смъртните трудови злополуки на работното място постоянно намалява – от 95 през 2015 г. до 53 през 2024 г.

[3] Източник на информация: Информационна система за трудовите злополуки на Националния осигурителен институт.

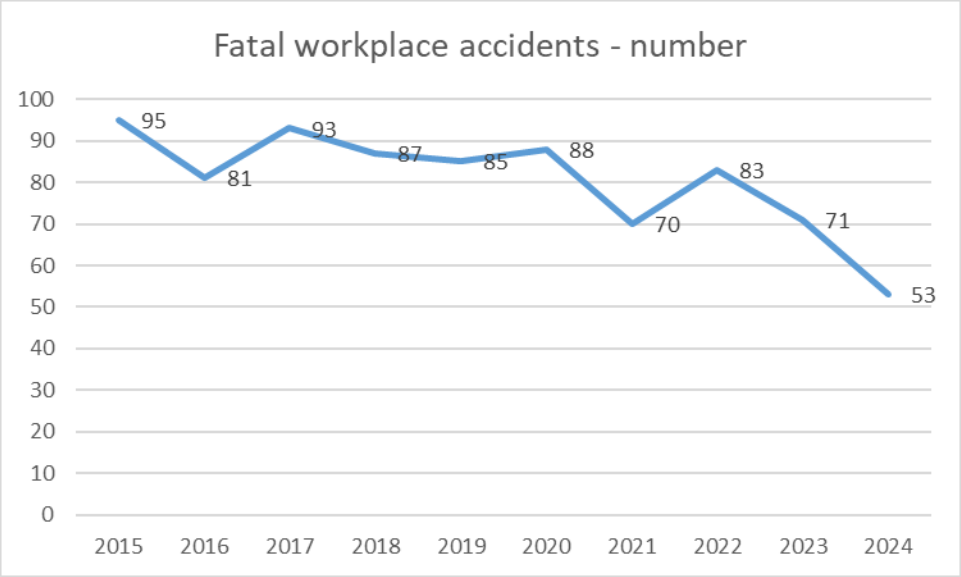

Фигура 5. Смъртни трудови злополуки по години - брой

По оперативни данни на НОИ през 2024 г.[4] в страната са регистрирани общо 2376 злополуки, станали по време и във връзка, или по повод на извършваната работа, както и при всяка работа, извършвана в интерес на предприятието (чл. 55, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), при 2287 броя за същия период през 2023 г.[5]., като 53 случая са с летален изход, при 71 броя през 2023 г. Няма регистрирана злополука с резултат трайно намалена работоспособност /инвалидност за пострадалия (при 1 брой през 2023 г.).

В сравнение с 2023 г. при злополуките, станали по време и във връзка, или по повод на извършваната работа (по чл. 55, ал. 1 на КСО) – има увеличение с 89 броя, или с около 3.9 %, което може да се обясни с повишаването на икономическата активност, в т.ч. сектори като строителството, търговията, транспортните и куриерските услуги и др., при които има по-голям риск.

Не се отчита нарастване на тежестта на трудовия травматизъм в сравнение с 2023 г., което е резултат както от броя на смъртните и инвалидните трудови злополуки, така и от броят на загубените работни дни. При смъртните злополуки намалението е с 18 бр. или с 25%. В резултат на трудови злополуки на работното място през 2024 г. са загубени 137 063 работни дни при 140 317 през 2023 г., или намаление от 2.3%.

4.2.2. Професионални болести[6]

Продължава да се наблюдава установеното в предходните години ниско ниво на признатите случаи за професионална болест (28 случая през 2015 г., 33 случая през 2016 г., по 15 случая през 2017 и 2018 г. г., 22 случая през 2019 г.; 12 случая през 2020 г.; 11 – през 2021 г. и 3 - през 2022 г.).

През 2024 г. в НОИ са получени общо 32 бързи известия за съмнение за професионална болест, като са открити 29 досиета за професионални болести. Запазва се тенденцията за намаляване на случаите със съмнение за професионална болест,

[4] Информацията е актуална към дата 15.01.2025 г.
5 Информацията е към дата 15.1.2024 г.
[6] Източник – Информация за признати професионални болести на НОИ:
https://www.noi.bg/images/bg/about/statisticsandanalysis/statistics/trs/Profesionalni-bolesti_2009-2019.pdf

като заболелите със съмнение за професионален характер на заболяванията през 2024 г. са 24 лица.

Структурата на професионалната патология през 2024 г. показва, че най-много бързи известия са изпратени за:

- неврологични и мускулно-скелетни заболявания – 14 случая, като тези от физическо натоварване са 11, а тези, свързвани с въздействие на вибрации – 3;
- респираторни заболявания – 7 случая, от тях смесена пневмокониоза – 3, силикоза – 2, алуминоза – 1 и хроничен бронхит – 1;
- заболявания на сензорните органи – 6 случая на загуба на слуха от шумово въздействие;
- злокачествени заболявания – 2 случая, 1 случай на рак на белия дроб и 1 случай на левкемия.[7]

Нивото на разкрита професионална заболеваемост и болестност в България е значително по-ниско от това в страните от ЕС, което предполага, че наред с подобряване на условията на труд в предприятията от последните години, налице са и някои недостатъци в системата за медицинско наблюдение на работещите и ранното откриване на свързани с труда заболявания. В тази връзка НПБЗР 2025-2027 г. включва мерки за подобряване на медицинското наблюдение, на капацитета и информираността на специалистите по БЗР, на трудово-медицинското обслужване на работниците и служителите и за профилактика и рехабилитация при свързани с работата здравни увреждания.

II. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КАПАЦИТЕТ НА СИСТЕМАТА ПО БЗР

Държавната политика в областта на безопасността и здравето при работа в Република България се определя от Министерския съвет.

Министърът на труда и социалната политика разработва, ръководи, координира и провежда държавната политика за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ осъществява цялостен контрол по спазването на трудовото законодателство за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и по осъществяване на трудовите правоотношения, както и специализирания контрол по спазването на Закона за насърчаване на заетостта, на законодателството, свързано с изпълнението на държавната служба, и правата и задълженията на страните по служебното правоотношение и на други нормативни актове, когато това е възложено със закон.

Министърът на здравеопазването ръководи и координира дейността по опазване и укрепване на здравето при работа. Институции с компетентност в областта на безопасността и здравето при работа в системата на Министерството на здравеопазването са Регионални здравни инспекции (РЗИ), Национален център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА), Национален център по радиобиология и радиационна защита (НЦРРЗ).

Други министерства с функции в областта по безопасност и здраве при работа са: Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на икономиката и индустрията, Министерство на енергетиката, Министерство на

[7] Годишен отчет за дейността на Националния осигурителен институт през 2024 г.: https://www.nssi.bg/wp-content/uploads/Annual_report_NSSI_2024.pdf

транспорта и съобщенията, Министерство на земеделието и храните, Министерство на околната среда и водите и др.

Други специализирани органи и институции по контрол и надзор в областта по безопасност и здраве при работа са: Държавна агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН), Дирекция за национален строителен контрол (ДНСК) и др.

Националният осигурителен институт (НОИ) чрез своите териториални поделения осъществява контрол по отношение експертизата на работоспособността; разследва и регистрира трудовите злополуки и професионалните болести; поддържа информационна система за трудовите злополуки и професионалните болести.

Фонд „Условия на труд“ към министъра на труда и социалната политика подпомага дейностите за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Фондът осигурява средства за обучение на работодатели, членове на синдикати, членове на комитети и групи по условия на труд и специалисти по безопасност и здраве при работа в предприятията. Финансира проекти за диагностика на професионалните болести и съфинансира проекти, насочени към решаване на конкретни проблеми за подобряване на условията на труд. Финансира изготвянето, отпечатването и разпространението на учебни и други информационни материали. С финансовата подкрепа на фонд „Условия на труд“ се провеждат национални конференции, съвещания, семинари и други мероприятия за популяризиране на знания в областта на безопасността и здравето при работа.

За оказване на помощ на работодателите при осъществяването на изискванията и задълженията за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд работят служби по трудова медицина, лаборатории за измервания на условията на труд, центрове за обучение и консултиране по въпроси на безопасността и здравето при работа.

Постоянен орган за осъществяване на координация, консултации и сътрудничество при разработването и провеждането на политиката за осигуряването на безопасни и здравословни условия на труд на национално ниво е Националният съвет по условия на труд. Във всички административни области са създадени регионални съвети за тристранно сътрудничество по безопасни и здравословни условия на труд, а на отраслово ниво функционират отраслови и браншови съвети по условия на труд. Чрез комитетите/групите по условия на труд се осъществява диалогът между работодателя и работниците и служителите на територията на предприятията.

III. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В ДЕЙНОСТТА ПО БЗР

Условията на труд са характеристика, която пряко влияе върху общото представяне на предприятията в реалната икономика. Европейската комисия очертава предизвикателства, свързани с краткосрочното прилагане на Стратегическата рамка за здраве и безопасност при работа 2021–2027 г., които са в сила и по отношение на националното планиране: ограниченията на ресурсите в държавите членки, респективно на предприятията и инфраструктурата по БЗР в национален план; необходимостта от засилване на фокуса върху професионалните заболявания, демографските изменения, психосоциалните рискове и мускулно-скелетните увреждания; необходимостта от подпомагане както на инспекциите по труда, така и на предприятията с цел подобряване на техните стандарти за ЗБУТ.

Анализът на текущото състояние, тенденциите и перспективите за развитие на дейностите по осигуряване на БЗР на национално ниво дава възможност да се изведат

някои основни предизвикателства, които ще определят развитието на политиката по безопасност и здраве при работа в периода до 2027 г.

Усилията през последните години са насочени към справяне с предизвикателствата чрез холистичен подход, който включва усъвършенстване на законодателството, контролът относно спазването му и подпомагането при практическото изпълнение на нормативните изисквания. Отчита се значимата роля, която има социалния диалог и партньорството между социалните партньори в тази област.

Доказателство за ключовото значение на политиката по БЗР на национално ниво е ратификацията на Конвенция № 155 на Международната организация на труда относно безопасността и здравето при работа от 1981 г. и на Конвенция № 187 на Международната организация на труда относно рамка за насърчаване на безопасността и здравето при работа от 2006 г. Въвеждането на тези международни стандарти има ключово значение за развитието на политиката по БЗР в бъдещето.

Едно от основните предизвикателства, които се отчита, е ускореният темп на дигитализация, който се съчетава с всеобхватното навлизане на изкуствения интелект. Тези процеси променят съществено начина, по който се организира работата, което води до промени в условията на труд. Цифровите технологии могат да осигурят на работещите, включително работниците и служителите с увреждания или по-възрастните работещи, и техните работодатели решения, които да подпомагат тяхното здраве и благосъстояние. Роботизацията, използването на изкуствен интелект и все по-голямото преобладаване на дистанционна работа намаляват рисковете от опасни въздействия, като например такива в силно замърсена работна среда. Новите технологии обаче създават и редица предизвикателства, свързани с възникването на нови форми на заетост, неравномерно разпределение на работата от гледна точка на време и място на извършването ѝ, рискове от прекомерна натовареност и др. Все по-широкото използване на компютри и автоматизирани системи на работните места води и до нарастване на рисковете за работещите от работа в неподвижно положение на тялото и на физическо обездвижване, което се свързва и с повишени здравни рискове като исхемична болест на сърцето, някои видове рак и психологически проблеми като депресия и тревожност.

Във връзка с промяната на трудовите процеси, предизвикани от дигитализацията, през 2024 г. са приети промени в Кодекса на труда и Закона за здравословни и безопасни условия на труд, като е усъвършенствана нормативната уредба, свързана с работата от разстояние и осигуряването на безопасност и здраве на работещите, отчитането на извършената работа и контрола на работното време. В контекста на цифровия преход са оптимизирани възможностите за провеждане и документиране на инструктажите по безопасност и здраве при работа от разстояние и чрез електронни документи. През периода до края на 2027 г. следва да продължи усъвършенстването на законодателството, за да може да се отговори на предизвикателствата от новите форми на труд, в т.ч. чрез платформите за работа и алгоритмичното управление (т.е. изкуственият интелект). В тази връзка основно значение за осигуряване на БЗР в отговор на всеобхватно навлизащия изкуствен интелект ще има създаването на регулации, с които да се гарантира адекватна оценка на рисковете за здравето и безопасността на работещите и предприемане на превантивни мерки за намаляването им при алгоритмично управление на производствените процеси.

Един от основните фактори за осигуряване на качествен, продължителен и производителен трудов живот е осигуряване на здравословни условия на труд, при които се отстраняват или минимизират вредните фактори в работната среда. Сериозно предизвикателство, особено за подобряване на здравното състояние на работещите, остава и осигуряването на безопасността и здравето при работа с химични агенти, канцерогени и мутагени и репротоксични вещества. Ракът е водещата причина за свързани с работата смъртни случаи в ЕС, допринасяйки за приблизително 100 000 смъртни случая на работното място всяка година, които се дължат на свързани с работата ракови заболявания. В тази връзка с цел подобряване на защитата на работещите при експозиция на канцерогени, мутагени и токсични за репродукцията вещества през 2024 г. са приети промени в Наредба № 10 от 26.09.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа. С нея са определени са нови или са актуализирани граничните стойности на експозиция (ГСЕ) за 15 канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества. През периода 2025 – 2027 г. ще продължи процесът по усъвършенстване на националното законодателство в тази област.

Ключово за подобряване на условията на труд и безопасността на работещите е гарантирането на система за ефективен и ефикасен контрол по спазване на законодателството в областта на БЗР. В тази връзка основна роля имат контролните органи на ИА ГИТ, които следва да следят за изпълнението на задълженията на работодателите за осигуряване на ЗБУТ.

Резултатите от контролната дейност през изминалите години показват, че голяма част от съдържащите се в Закона за здравословни и безопасни условия на труд изисквания и принципи за осигуряване на безопасност и здраве при работа реално се прилагат. Годишните доклади от дейността на ИА ГИТ отчитат, че са налице доказателства за общо подобряване дейността по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд в страната. Установено е, че е натрупан значителен опит в изготвянето на оценки на риска и това се отразява на качество им, като се отчита разширяване на дела на предприятията, които са реализирали програми за отстраняване и минимизиране на производствения риск. В голям брой предприятия са разработени и утвърдени вътрешни нормативни актове – правилници за вътрешния трудов ред, правила и инструкции за безопасна работа, правила за организация на работната заплата и др. Значителен е обхватът на предприятията, осигуряващи обслужване на своите работници и служители от служби по трудова медицина.

Осигуряването на ефективност на контролната дейност следва да продължи през периода 2025 – 2027 г. За целта ще се извършва планиране на проверки в сектори с висок риск за здравето и безопасността на работещите и провеждането на тематични кампании в определени области, за да се използват ограничените ресурси целенасочено. Важно значение има и изграждането на капацитет на ИА ГИТ и поддържане на високо ниво на компетентност на контролните органи.

Ефикасност и ефективност на контролната дейност може да се постигне единствено чрез координирани усилия на всички заинтересовани страни. Поради това е важно да се предприемат мерки за взаимодействие на ИА ГИТ с други институции, които имат контролни функции.

Ролята на социалния диалог също ще се развива, както по отношение на избора на ефективни мерки в отделните сектори и браншове и промоция на добрите практики, така и чрез колективното договаряне, което да осигури прозрачни и предвидими условия в предприятията. Взаимодействието между контролните органи

и синдикалните организации е процес, който има съществено значение за превенцията и осигуряването на закрила на работещите. Доказателство за това е Споразумението за сътрудничество между ИА ГИТ и национално представителните организации на работниците и служителите.

Друг съществен фактор за гарантиране на здравето и безопасността при работа е осигуряването на информация и обучения на възможно най-широк кръг лица. Широката осведоменост сред работещите може да бъде постигната само, ако в предприятията се развива културата на превенция, която позволява въпросите, свързани със здравето и безопасността, да присъстват системно във всички аспекти на функционирането на предприятието. По този начин, ръководството на предприятието оказва решаващо въздействие върху корпоративната култура и дава тласък за промени сред работещите на поведенческо равнище. Следва да се акцентира на обстоятелството, че ЗБУТ има голямо въздействие върху подобряване на икономическите показатели на предприятията. Осигуряването на здравословните и безопасни условия на труд помага на предприятията да станат по-продуктивни, конкурентоспособни и устойчиви. Приблизителните оценки показват, че за всяко евро, инвестирано в ЗБУТ, възвръщаемостта за работодателя е около два пъти повече. Освен това, благодарение на добрите условия на труд се намаляват разходите за здравеопазване и други тежести върху обществото. За разлика от това, цената на неблагоприятните условия на труд е висока за лицата, предприятията и обществото. Ето защо, здравословните и безопасни условия на труд трябва да се разглеждат като важна корпоративна цел на предприятията, подобно на качеството, удовлетвореността на клиентите, производителността, растежа и печалбата. Безопасните и здравословни условия на труд за работещите могат да бъдат реализирани по по-ефективен начин, ако мерките за постигането им се превърнат в част от системата за управление на качеството. В тази връзка и през периода 2025–2027 г. повишаването на осведомеността и насърчаването превенцията на професионалните рискове е предизвикателство без алтернатива.

Резултатите от изпълнението на НПБЗР 2022-2024 г. показват силна подкрепа от страна на всички заинтересовани страни за продължаване на стратегическия и програмен подход на национално равнище, както и за необходимостта от преразглеждане на целите и приоритетите, за да се адаптира рамката на политиката към новите предизвикателства

IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ НА НПБЗР 2025-2027 г.

Визията на НПБЗР 2025-2027 е подобряване на здравословните и безопасни условия на труд на всеки работещ и на всяко работно място. В тази връзка ще се реализират мерки за постигане на следните стратегически и оперативни цели:

Стратегическа цел 1. Управление на промените в новия свят на труда, предизвикани от зелените, цифрови и демографски преходи

Стратегическата цел ще се реализира и отчита чрез показатели за изпълнение по следните оперативни цели:

Оперативна цел 1.1. Подобряване на законодателството в областта на БЗР

Усъвършенстването на законодателството е ключов приоритет. Предвидените мерки са пряк отговор на установени предизвикателства:

- **Повишаване на защитата от професионално-обусловения рак и опасните химикали**: тъй като ракът е водеща причина за свързани с работата смъртни случаи в ЕС, до 2026 г. ще се хармонизират изискванията за химични агенти и канцерогени, като се актуализират граничните стойности за експозиция на олово и диизоцианати, в съответствие с правото на ЕС.
- **Защита от азбест:** в отговор на необходимостта от защита на здравето във връзка с работата с азбест до края на 2025 г. ще се измени Наредба № 9, като се въведе нова, по-ниска гранична стойност на експозиция.
- **Нови форми на труд и дигитализация:** ускорената дигитализация и навлизането на изкуствен интелект променят съществено работата и създават нови рискове, поради което до 2027 г. ще се усъвършенства нормативната уредба във връзка с новите форми на труд, в т.ч. при работа през платформи и използване на изкуствен интелект.
- **Климатични промени:** за по-добра защита на работещите на открито ще бъде изменена Наредбата за микроклимата на работните места.
- **Подобряване на медицинското наблюдение:** проследяването на здравното състояние на работещите е от ключово значение за цялостната система за обществено здраве, поради което до края на 2026 г. ще бъде разработена нова Наредба за задължителните медицински прегледи, която да отговаря на съвременните предизвикателства.

Ключови показатели за наблюдение

Показатели за наблюдение	**Мерна единица**	**Текуща стойност**	**Целева стойност**
1. Издадени нормативни актове в областта на безопасността и здравето при работа	бр.	0	7
2. Осигурена превенция на здравето и безопасността на работниците и служителите	% от наетите лица	100	100

Оперативна цел 1.2. Осигуряване на ефективен и ефикасен контрол по спазване на законодателството в областта на БЗР

Контролната дейност е основен инструмент за гарантиране на съответствието между законодателството и реалните условия на труд, поради което ще се реализират мерки, в следните направления:

- **Укрепване на капацитета:** предвидени са обучения за инспекторите на ИА ГИТ, за да могат да отговорят на предизвикателствата на цифровия, демографския и зеления преход.
- **Целенасочени проверки:** контролът ще се фокусира върху сектори с традиционно висок риск като „Строителство“ и „Селско стопанство“, където има и повишена икономическа активност. Предвижда се и провеждане на кампании по отделни теми, които ще включват както инспекционна, така и информационна дейност.
- **Борба с недекларирания труд:** ИА ГИТ има ключова роля за справяне с недекларирания труд, при който рисковете за БЗР са по-значими. За периода ще се проведат 3 кампании съвместно със синдикалните организации във връзка със сключеното споразумение между тях и ИА ГИТ. Предвижда се

запазване на практиката за извършване на проверки по всеки един подаден сигнал от синдикални организации, както и при възникване на големи аварии, за да се предотвратят бъдещи инциденти.

Ключови показатели за наблюдение

Показатели за наблюдение	**Мерна единица**	**Текуща стойност**	**Целева стойност**
1. Повишаване на достигнатото средно ниво на разкриваемост на нарушенията в областта на здравословни и безопасни условия на труд	относителен дял от общия брой нарушения в %	50	53
2. Запазване броя на заетите лица, обхванати с контрол	брой	1200 000	1200 000

Стратегическа цел 2. Подобряване на превенцията на свързаните с работата заболявания и злополуки

Тази цел е насочена към изграждане на култура на превенция, като се отчитат демографските промени и икономическите ползи от подобряване на условията на труд. Стратегическата цел ще се реализира и отчита чрез показатели за изпълнение по следните оперативни цели:

Оперативна цел 2.1. Повишаване на осведомеността и насърчаване превенцията на професионалните рискове

Надеждната информация е ключова за предприемане на адекватни мерки, в т.ч. идентифициране на рисковете за здравето и безопасността на работещите, проследяване на тенденциите и предприемане на адекватни мерки за превенция на здравето и безопасността на работното място. Поради липса на допълнителни бюджетни средства, ще се разчита на съществуващите информационни системи на НОИ, МЗ и ИА ГИТ. За информационно осигуряване на политиката по БЗР Националният осигурителен институт ще публикува регулярно статистическа информация за трудовите злополуки и професионалните болести и др., а ИА ГИТ ще осигурява актуална информация за резултатите от контролната дейност, вкл. планове и отчети за дейността.

От особено значение за повишаване на културата за превенция на здравето и безопасността на работното място е работниците и работодателите да имат лесно достъпна и ясна информация относно ползите от превенцията на професионалните рискове, както и създаване на стимули за подобряване на условията на труд. В тази връзка са предвидени дейности в следните направления:

- **Информационни кампании и материали:** провеждане на кампании, съобразени с актуални теми като дигитализацията и психичното здраве. Ще се разпространяват ръководства и анализи, с акцент върху рискови сектори, като транспорт и образование, както и по проблеми, свързани с изменението на климата.
- **Стимулиране на работодателите:** Фонд „Условия на труд“ ще продължи да съфинансира проекти за модернизация на оборудването и управление на риска, като целта е да се подпомогнат 135 предприятия за подобряване на условията на труд.

- **Здравно наблюдение и рехабилитация:** в отговор на застаряването на работната сила и за да се подпомогне по-бързото възстановяване на работоспособността, се предвижда по програмата за профилактика и рехабилитация на НОИ да бъдат рехабилитирани 111 000 лица. Фонд „Условия на труд“ ще финансира медицинско наблюдение на 10 693 работещи в рискови сектори.
- **Обучения** за повишаване на компетентността по БЗР в различни сектори.

Уроците от пандемията налагат поддържане на готовност за бъдещи здравни кризи. В тази връзка ще се реализират мерки насочени към изграждане на капацитет и информираност, като:

- **Разработване на препоръки и планове:** изготвяне на препоръки за организацията на труда на здравните работници и планове за действие при здравни кризи в сектор „Образование“.
- **Изграждане на капацитет в рискови сектори:** дейности за оценка на риска и превантивни мерки в пристанищния сектор за по-добра реакция при бъдещи пандемии.

Ключови показатели за наблюдение

Показатели за наблюдение	**Мерна единица**	**Текуща стойност**	**Целева стойност**
1. Осигурена актуална информация за трудовия травматизъм и професионалната заболеваемост	%	100	100
2. Работници и служители, обхванати от обучения и информационни кампании в областта на БЗР	бр.	0	20 000

Оперативна цел 2.2. Разширяване ролята на социалния диалог за осигуряване на по-добра защита от рисковете на работното място

Социалният диалог има важно значение за провеждане на политиките в областта на труда. Предвижда се надграждане на установените добри практики чрез:

- **Развитие на тристранното сътрудничество на отраслово и браншово равнище:** насърчава се периодичното обсъждане на проблеми по БЗР в съответните браншови и отраслови съвети, чрез което може да се намерят правилни и балансирани решения на актуални въпроси и предизвикателства.
- **Насърчаване на колективното договаряне:** предвижда се разработване на наръчник за колективното договаряне в областта на БЗР, както и насърчаване в колективните трудови договори на ниво отрасъл бранш да се включват клаузи по БЗР.
- **Повишаване на капацитета на ниво предприятие:** Фонд „Условия на труд“ ще финансира обучения на 16 071 членове на комитетите/групите по условия на труд.

Ключови показатели за наблюдение

Показатели за наблюдение	**Мерна единица**	**Текуща стойност**	**Целева стойност**
1. Повишаване на относителния дял на работниците и служителите, обхванати с колективно договаряне на условията на труд	%	16	18

В рамките на определените стратегически и оперативни цели, ще се реализират дейности, определени в табличен вид. За всяка дейност са определени очакваните резултати, измерими индикатори за отчитането им и източника на финансиране.

V. ДЕЙНОСТИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ И ОПЕРАТИВНИТЕ ЦЕЛИ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА 2025 - 2027 ГОДИНА

	Дейност	Описание на дейността	Отговорни институции/ организации	Срок на изпълнение	Очакван резултат	Индикатори за изпълнение			Необходимо финансиране	
						Описание на индикатора	Текуща стойност	Целева стойност	Индикативен размер, лв.	Източник на финансиране
Стратегическа цел 1. Управление на промените в новия свят на труда, предизвикани от зелените, цифрови и демографски преходи										
Оперативна цел 1.1. Подобряване на законодателството в областта на БЗР										
1.	Хармонизиране на граничните стойности на експозиция (ГСЕ) на химични агенти и на канцерогеани/мутагени/репротоксини на работното място в съответствие с измененията на директивите за опазване на здравето и безопасността на работниците от рискове, свързани с експозиция на химични агенти и експозиция на	Разработване на: - Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 13 за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа - Наредба за изменение и	МЗ, МТСП, социални партньори	2026 г.	Подобрена защита на работещите от рискове, свързани с експозицията на химични агенти, канцерогени/ мутагени/репро-токсини при работа	Брой изменени нормативни актове; Актуализирани ГСЕ на: диизоциа-нати;	0 не е определена	2 0,006 mg/m^3	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции

	канцерогени/мута-гени/репротоксини	допълнение на Наредба № 10 от 26.09.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени или токсични за репродукцията вещества при работа				олово	0,05 mg/m^3	0,03 mg/m^3		
2.	Хармонизиране на националното законодателство за защитата на работещите от рискове, свързани с експозиция на азбест при работа в съответствие с измененията на Директива 2009/148ЕО	Разработване на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 от 4 август 2006 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на азбест при работа	МЗ, МТСП, социални партньори	2025 г.	Подобрена защита на работещите от рискове, свързани с експозицията на азбест при работа	Брой издадени нормативни актове Въведена нова ГСЕ	0 0,1 f/cm^3	1 0,01 f/cm^3	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции
3.	Усъвършенстване на системата за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите	Разработване на нова Наредба за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и	МЗ, МТСП, социални партньори	2026 г.	Подобрено медицинско наблюдение и превенция на заболяванията, свързани с условията на труд	Брой издадени нормативни актове	0	1	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции

		служителите								
4.	Усъвършенстване на нормативната уредба за защитата от неблагоприятни климатични условия при работа при работа на открито	Разработване на Наредба за изменение на Наредба № рд-07-3 от 18 юли 2014 г. за минималните изисквания за микроклимата на работните места	МТСП; МЗ; Социални партньори	2027 г.	Подобрена защита на работещите на открито	Брой изменени нормативни актове	0	1	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции
5.	Превенция на здравето и безопасността на работниците и служителите, заети в новите форми на труд и при използване на изкуствен интелект в производствения процес	Усъвършенстване на нормативната уредба с оглед регламентиране на изисквания за БЗР при новите форми на труд: споделяне на работно място, споделяне на работници и служители, работа през платформи и използване на изкуствен интелект в производствения процес	МТСП, ИА ГИТ, социални партньори	2027 г.	Подобрена защита на работещите, заети в новите форми на труд	Брой изготвени нормативни актове	0	2	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции
6.	Разработване на Национален доклад относно мерките, предприети за прилагане разпоредбите на Конвенция № 155 относно	Разработване на Национален доклад, съгласно изискванията на чл. 22 от Устава на МОТ и чл. 1, т. 2 от	МТСП, ИА ГИТ, социални партньори	2026 г.	Изпълнение на задълженията на РБългария, произтичащи от ратификацията	Брой доклади	0	1	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции

	безопасността и здравето при работа от 1981 г.	Конвенция № 155 на МОТ			на конвенцията					
7.	Изготвяне на Национален доклад относно мерките, предприети за прилагане разпоредбите на Конвенция № 187 на относно рамка за насърчаване на безопасността и здравето при работа от 2006 г.	Разработване на Национален доклад по Конвенция № 187, съгласно изискванията на чл. 22 от Устава на МОТ	МТСП, ИА ГИТ, социални партньори	2026 г.	Изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от ратификацията на конвенцията	Брой доклади	0	1	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции
8.	Разработване на Национален профил по БЗР	Разработване на Национален профил по БЗР в съответствие с изискванията на Конвенция № 187 и Препоръка № 197 на Международната организация на труда от 14 юни 2006 г. относно рамка за повишаване на безопасността и здравето при работа.	МТСП, ФУТ, социални партньори	2026 – 2027 г.	Осигуряване на актуална и надеждна информация за системата и законодателството в областта на БЗР и състоянието на условията на труд	Брой	0	1	60 000	Бюджет на ФУТ
Оперативна цел 1.2. Осигуряване на ефективен и ефикасен контрол по спазване на законодателството в областта на БЗР										
9.	Укрепване на административния капацитет на ИА ГИТ	Провеждане на обучения на служителите с инспекторски	ИА ГИТ ФУТ	2025 – 2027 г.	Повишена информираност и компетентност,	Брой проведени обучения	0	15	30 000	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните

		правомощия по актуални въпроси за БЗР			споделяне на добри практики					институции
		Провеждане на специализирани обучения за повишаване и надграждане на квалификацията и компетенциите на новопостъпили инспектори, помощник-инспектори и др. служители.	ИА ГИТ	2025 – 2026 г.	Повишена компетентност на инспектори	Брой обучени инспектори	0	460	456 000	В рамките на бюджета по Проект BG05SFPR002-1.016 „Повишаване капацитета на ИА ГИТ за реализиране на контролната дейност на пазара на труда“
10.	Осъществяване на ефективна контролна дейност	Запазване на достигнатото ниво на проверките в предприятия от сектор Строителство	ИА ГИТ	2025 – 2027 г.	Превенция на БЗР на работещите, извършващи строителни дейности	Брой проверки	6000 годишно	18 000 за периода	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ
		Повишаване на контролната дейност в икономическа дейност растениевъдство и животновъдство, за спазване	ИА ГИТ	2025 – 2027 г.	Подобрена защита на работниците в икономическата дейност, в т.ч. извършващи краткотрайна сезонна	Брой проверки	3 000 годишно	10 500 за периода	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ

		изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и законосъобразност при възникване на трудовите правоотношения			селскостопанска работа					
		Инспектиране на предприятията с рискови производства и дейности, подлежащи на периодичен контрол	ИА ГИТ	2025 – 2027 г.	Превенция на БЗР в рискови производства и дейности	Брой проверки	1000 годишно	3500 за периода	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ
		Провеждане на Кампания за осъществяване на контрол и информиране по спазване на минималните изисквания за защита на работещите от рискове за здравето и безопасността при експозиция на химични агенти и канцерогени, мутагени или	ИА ГИТ	2026 г.	Превенция на рискове за здравето и безопасността при експозиция на химични агенти и канцерогени или мутагени при работа	Брой кампании	0	1	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ

		репротоксини при работа								
		Повишаване на достигнатото средно ниво на разкриваемост на нарушенията в областта на здравословни и безопасни условия на труд	ИА ГИТ	2025 – 2027 г.	Превенция по БЗР	Процент от общия брой нарушения	50 %	53 %	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ
		Осъществяване на контрол по сигнали, подадени от синдикални организации за нарушения на трудовото законодателство и изискванията за осигуряване на ЗБУТ	ИА ГИТ	2025 – 2027 г.	Защита на трудовите права на работещите и осигуряване на БЗР	% проверки по сигнали на синдикални организации	100	100	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ
		Провеждане на кампании за справяне с недекларирания труд, в изпълнение на Споразумението за сътрудничество между ИА ГИТ и	ИА ГИТ КНСБ КТ „Подкрепа“	2025 – 2027 г	Защита на трудовите права на работещите и осигуряване на БЗР	Брой кампании	0	3	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ

		национално представителните организации на работниците и служителите								
11.	Анализ и разследване на големи аварии или аварии/квази аварии	Сформиране на експертни групи за разследване на големи аварии или аварии/квази аварии. Изясняване на причините за възникването им и предотвратяване на бъдещи такива.	ИА ГИТ, МОСВ/ РИОСВ, МО, общини	2025-2027 г.	Предотвратяване на големи аварии и ограничаване на последствията от тях, както и развитие на познанията относно оценката на опасностите.	% стартирали процеси по анализ и разследване в случай на възникнали големи аварии или аварии/квази аварии	0	100	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ
12.	Съвместно участие на инспектори в национални кампании за контрол и (пилотни) координирани проекти, вкл. на Европейската агенция по химикали (ECHA)	Проучване и прилагане на добри практики за извършване на ефективен контрол на опасни химични вещества и смеси в работна среда.	РИОСВ, ИА ГИТ, РЗИ	2025-2027 г.	Хармонизиране на дейностите по прилагане на изискванията, свързани с безопасното производство и/или употреба на опасни химични вещества и смеси и повишаване ефективността	Брой реализирани национални кампании за контрол и (пилотни) проекти, вкл. на ECHA	0	1	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции

					на контрола.					
13.	Контрол по спазване на законодателството в областта на БЗР във въздушния и железопътния транспорт	Извършване на проверки и въвеждане на система за контрол на БЗР	Държавен авиационен оператор	2025-2027 г.	Осигуряване на ефективен и ефикасен контрол по спазване на законодателството в областта на БЗР; Намаляване на професионалния риск, свързан с БЗР	Брой проверки Брой злополуки	0 0	3 0	НП	В рамките на утвърдения бюджет на Държавен авиационен оператор
		Въвеждане на система за контрол и инструктажи/обучения по БЗР	Холдинг БДЖ ЕАД; “БДЖ –ПП“ ЕООД	2025 – 2027 г.	Минимизиране потенциалните рискове от трудови злополуки и увреждане здравето на работещите	Брой проверки Брой обучени работници	0 0	3 1172	НП	В рамките на утвърдения бюджет на отговорните институции
14.	Контрол по спазване на законодателството в областта на БЗР в системата на образованието	Анализ на допуснати инциденти и злополуки и определяне на целенасочени мерки за управление на	МОН, РУО на МОН	2025-2027 г.	Минимизиране потенциалните рискове от трудови злополуки и увреждане здравето на работещите	Брой реализирани проверки	0	3	НП	В рамките на утвърдения бюджет на отговорните институции

		риска и контрол								
Стратегическа цел 2. Подобряване на превенцията на свързаните с работата заболявания и злополуки										
Оперативна цел 2.1. Повишаване на осведомеността и насърчаване превенцията на професионалните рискове										
15.	Осигуряване на публична информация за трудовите злополуки и професионалните болести	Публикуване на информация за броя, разпределението и показателите на трудовите злополуки и професионалните болести	НОИ	2025 – 2027 г.	Наличие на актуална оперативна и окончателна информация за трудови злополуки и професионални болести	Брой информационни материали	0	42	НП	В рамките на утвърдения бюджет на НОИ
16.	Осигуряване на публична информация за временната неработоспособност	Публикуване на информация за временната неработоспособност и трудоустрояването поради общо заболяване, трудова злополука и професионална болест	НОИ	2025 – 2027 г.	Наличие на актуална информация за временната неработоспо-собност	Брой информационни материали	0	12	НП	В рамките на утвърдения бюджет на НОИ
17.	Публикуване на актуална информация за контролната дейност на ИА ГИТ	Изготвяне и публикуване на годишен план и годишен отчет за дейността на ИА ГИТ	ИА ГИТ	2025 – 2027 г.	Наличие на актуална публична информация за резултатите от контролната дейност на ИА	Брой планове и брой отчети	0	6	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ

					ГИТ					
18.	Осигуряване на информационни материали по ЗБУТ, ръководства за добри практики, инструменти за оценка на риска и др. в сектор „Образование“ и в секторите на въздушния, водния и ЖП транспорт	Разработване и разпространение на брошури с добри практики при експлоатация на локомотиви, ремонт на локомотиви и вагони и маневрена дейност	„БДЖ– ПП“ ЕООД / Социални партньори	2025 - 2027	Минимизиране вероятността от трудови злополуки и увреждане здравето на работещите и намаляване тежестта на увреждванията.	Брой	0	4	НП	В рамките на утвърдения бюджет на „БДЖ– ПП“ ЕООД
		Обучение по ЗБУТ на всички работници и служители и на представителите в КУТ	Пристанище Варна	2025 - 2027	Повишаване на културата за превенция и мотивацията за спазване на изискванията за БЗР	% обучени работници и служители	0	100 %	НП	В рамките на утвърдения бюджет на Пристанище Варна
19.	Повишаване информираността на обществото относно ползите от прилагане на БЗР	Медийно отразяване на: дейността на ИА ГИТ; събития, представляващи обществен интерес; национални и международни инициативи в областта на инспектирането на труда и добри практики в	ИА ГИТ	2025 - 2027	Повишена информираност на заинтересованите лица; повишено обществено доверие в работата на ИА ГИТ	Брой медийни участия и публикации	0	150	НП	В рамките на утвърдения бюджет на ИА ГИТ

		областта на БЗР.								
20.	Популяризиране на Ръководство за управление на безопасността при работа с азбест, изготвено по поръчка на ЕК	Превод и публикуване на Ръководство за управление на безопасността при работа с азбест на сайтовете на заинтересованите институции. В Ръководството ще бъдат отразени последните технически, правни, и научни приноси, включително преразглеждането от 2023 г. на Директивата за азбеста по време на работа	МЗ, МТСП, НЦОЗА, социални партньори	2027 г.	Повишена информираност относно съществуващите насоки на ЕС за работа с азбест.	Брой	0	1	НП	В рамките на бюджета на отговорните институции
21.	Популяризиране на Ръководство за безопасно управление на опасни медицински продукти при работа, изготвено по поръчка на ЕК	Превод и публикуване на: Ръководство за безопасно управление на опасни медицински продукти при работа; Съобщение на Комисията	МЗ, НЦОЗА, социални партньори	2026 г.	Повишена информираност относно защитата на работещите при работа с опасни медицински продукти	Брой публикувани информационни материали	0	3	НП	В рамките на бюджета на отговорните институции

		относно Примерен списък на опасните лекарствени продукти съгласно член 18а от Директива 2004/37/ЕО (канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества по време на работа) (C/2025/1150); Списък на опасните медицински продукти								
22.	Повишаване на компетентността на управителите и работещите за интегриране на системите за управление на здраве и безопасност при работа и стандартите по качеството	Разработване на обучителни материали и провеждане на обучения	БСК	2025-2027 г.	Повишена компетентност на отговорните лица за системите за управление по БЗР	Брой разработени наръчници и учебни материали Брой проведени обучения Брой обучени лица	0 0 0	3 3 3	НП	Бюджет на БСК
23.	Повишаване на компетентността на	Провеждане на обучение на	„БДЖ– ПП“ ЕООД Социалните	2025 – 2027 г.	Повишаване на компетентността на членовете	Брой участници в	0	36		В рамките на утвърдения бюджет на

	представителите на работодателя и работещите за прилагане на законодателството по БЗР в железопътния транспорт, вкл. заети в рискови работни процеси или управляващи опасни машини и съоръжения	членове на КУТ	партньори		на КУТ	обучението				„БДЖ-ПП“ ЕООД.
		Провеждане на обучение по БЗР на длъжностните лица, които ръководят работни процеси	„БДЖ– ПП“ ЕООД	2025 – 2027 г.	Спазване на правилата по БЗР от работещите, заети в рискови работни процеси или управляват опасни машини и съоръжения	Брой участници в обучението	0	8000	НП	В рамките на утвърдения бюджет на „БДЖ-ПП“ ЕООД.
		Провеждане на обучение по БЗР на длъжностните лица, които ръководят работни процеси Разработване на обучителни материали и провеждане на тематични курсове Изготвяне и разпространение на информационни материали в областта на железопътния транспорт Актуализиране на сборници с	„Холдинг БДЖ“ ЕАД, „БДЖ– ПП“ ЕООД, БДЖ– ТП“ ЕООД, Социални партньори	2025 – 2027 г.	Осигуряване на правилата по БЗР в експлоатационната и ремонтна дейност Повишена компетентност на работещите в областта на осигуряването на ЗБУТ Разработване на материали, гарантиращи ефективност при провеждане на ежедневен	Брой участници в обучението Брой проведени обучения Брой изготвени материали	0 0 0	1500 1 1	НП	В рамките на утвърдения бюджет на отговорните дружества

		правила и инструкции по БЗР в дейността			инструктаж. Осигуряване на ел. достъп до материали по БЗР в „БДЖ-ТП“ ЕООД					
24.	Подобряване на информираността относно рисковете по БЗР в контекста на дигитализацията	Провеждане на национални мероприятия в рамките на кампанията на ЕАБЗР 2023-2025 г. „Здраве и безопасност при работа в цифровата ера“	МТСП/МЗ социални партньори	2025 г.	Популяризиране на добри практики по осигуряване на безопасност и здраве при работа и превенция на специфични рискове, свързани с дигитализацията на работните процеси	Брой проведени национални мероприятия (конференции, семинари); Разпространени информационни материали	0 0	3 1000	НП	ЕАБЗР по схема FAST,
25.	Подобряване на информираността относно психичното здраве при работа, в т.ч. психосоциалните рискове и методите на превенция	Провеждане на национални мероприятия в рамките на кампанията на ЕАБЗР 2026-2028 г. „"Психично здраве на работното място“, с акцент психосоциалните рискове и методите на превенция	МТСП/МЗ социални партньори	2026-2027 г.	Повишена информираност и представени добри практики за превенция на психосоциалните рискове и промоция на психичното здраве на работното място	Проведени национални мероприятия (конференции, семинари); Разпространени информацио	0 0	4 1500	НП	ЕАБЗР по схема FAST,

						нни материали				
26.	Насърчаване на работодателите за подобряване на условията на труд в предприятията, в това число в микро-, малки и средни предприятия	Дейности за модернизиране на работното оборудване и управление на професионалните рискове в предприятията	Фонд „Условия на труд” Работода-тели	2025-2027 г.	Подобрени условия на труд	Брой предприятия	0	135	6 500 000	Бюджет на ФУТ
27.	Поддържане и усъвършенстване на вътрешна нормативна уредба по БЗР в системата на МОН	Идентифициране, оценка, измерване, докладване и степенуване по важност на проф. рискове, свързани с изпълнението на основните дейности на МОН	МОН, РУО на МОН	2025-2027 г.	Подобрена, ефективно функциониращ а и устойчива система за управление на ЗБУТ	Брой актуализирани вътрешни нормативни актове: Политика по БЗР на МОН; Правила по осигуряване на ЗБУТ в МОН; Оценка на риска; Система за управление на ЗБУТ на МОН	0	4	НП	В рамките на утвърдения бюджет на МОН
28.	Повишаване на осведомеността и насърчаване превенцията на професионалните рискове	Изготвяне на информационни материали насърчаващи към	Държавен авиационен оператор	2025 – 2027 г.	Повишена компетентност на служителите в областта на	Брой изготвени материали	0	3	НП	В рамките на утвърдения бюджет на Държавния авиационен

	във транспортния сектор	БЗР			БЗР					оператор
		Анализ и оценка на професионалните рискове на работните места	Държавен авиационен оператор	2027 г.	Управление на БЗР във въздушния транспорт	Изготвена оценка на професиона лния риск	0	1	НП	В рамките на утвърдения бюджет на Държавния авиационен оператор
		Осигуряване на здравно наблюдение на работещите, заети в безопасността на ЖП превозите	„Холдинг БДЖ“ ЕАД, „БДЖ –ПП“ ЕООД, НМТБ „Цар Борис III“, МТБ Пловдив	2026 – 2027 г.	Ранна диагностика на професионални и социално значими заболявания	Брой прегледани лица	7199	7500	НП	В рамките на бюджета на отговорните дружества
		Обучение на работещите в областта на социална комуникация и поведенческа компетентност при обслужване на клиенти Осигуряване на психологическа подкрепа на работещи, преживели транспортни произшествия,	„БДЖ – ПП“ ЕООД	2026 – 2027 г.	Обучени работещи за преодоляване на стреса при работа Повишена компетентност на работещите за за овладяване на психосоциални	Брой курсове Процент на обхванатите работещи с оказана психологиче ска подкрепа	0 0	15 100 %	НП	В рамките на бюджета на „БДЖ – ПП“ ЕООД

		прегазвания на хора и агресия на пътници			те рискове в ЖП транспорта	след произшествия				
29.	Повишаване на осведомеността относно професионалните рискове и превенцията им във връзка с промените в климата.	Разработване на информационни материали относно влиянието на промените в климата върху професионалните рискове и препоръки за опазване здравето и осигуряване на безопасност на работещите. Провеждане на кампании за популяризиране на проблема по промени в климата и БЗР.	НЦОЗА, МЗ	2025-2027 г.	Повишена осведоменост относно професионалните рискове и превенцията им във връзка с промените в климата.	Брой разпространени информационни материали. Брой организирани уебинари по темата.	0 0	6 2	НП	В рамките на бюджета на отговорните институции
30.	Провеждане на обучителни семинари в областта на опасните химични вещества (ОХВ); изясняване на задълженията на операторите относно изискванията на законодателството по	Предоставяне на насоки относно изпълнение на изискванията на законодателството по БЗР и Регламентите REACH[8] и CLP[9]	МОСВ/ МЗ, РИОСВ, ИА ГИТ, РЗИ, социални партньори.	2025-2027 г.	Повишена информираност и компетентност, споделяне на добри практики за безопасното управление на	Брой проведени обучителни семинари Брой отговори на запитвания в	0 0	2 50	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции

[8] Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали

			химикалите.	НИБХ				
ка на алните	Фонд „Условия на труд“/Болнични заведения	2025-2027 г.	Ранно установяване и/или клинично уточняване на диагнозата при заболявания със съмнение за професионален характер	Брой работници и служители, обхванати от медицинско наблюдение	0	10 693	3 000 000	В рамките на утвърдения бюджет на ФУТ
ика и ция на лица и яване на падане заетост	НОИ	2025-2027 г.	Подобряване на професионалния и здравен статус на работещите	Брой работещи, преминали профилактика и рехабилитация	0	111 000	НП	В рамките на утвърдения бюджет на НОИ
не на за ане на я на злични ални вни	НЦОЗА, МЗ	2025-2027 г.	Повишена осведоменост относно рисковете, свързани с организацията на труда на	Брой разработени препоръки относно организация на труда и психичното	0	6	НП	В рамките на утвърдените бюджети на отговорните институции

		условията на пандемия и други предизвикателства за опазване на общественото здраве. Провеждане на кампания за разпространение на препоръките.			професионални групи здравните работници и мерките за повишаване готовността им за справяне при евентуални здравни кризи.	различни професиона лни групи здравни работници. Брой уебинари	0	2		
34.	Разработване/актуализиран е на планове и програми за справяне с евентуални бъдещи здравни кризи в сектор „Образование“	План за действие на МОН в случай на бъдещи здравни кризи на работното място и за осигуряване на непрекъснатост на дейността в условията на заразен служител и при карантина	МОН, РУО на МОН и училища	2025-2027 г.	Ограничаване на рисковите фактори за здравето на служителите	Брой	0	1	НП	В рамките на утвърдения бюджет на МОН
35.	Изграждане на капацитет за превенция на професионалните рискове във водния транспорт	Оценка на риска и превантивни мерки, за преодоляване на рисковете за здравето на работниците Препоръки за оптимизиране на организация на труда в условията на пандемия и	„Пристанище Варна“ ЕАД	2025-2027 г.	Ограничаване на рисковите фактори за здравето на служителите Информиране на работещите	% обучени и инструктира ни работници	100 %	100 %	НП	В рамките на бюджета на „Пристанищ е Варна“ ЕАД

		други предизвикателства за опазване на общественото здраве								
Оперативна цел 2.2. Разширяване ролята на социалния диалог за осигуряване на по-добра защита от рисковете на работното място										
36.	Развитие на отрасловия/ браншовия социален диалог в областта на осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	Периодично обсъждане в отраслови/ браншови съвети по условия на труд на проверки, анализи, доклади, отчети и препоръки по БЗР	Социални партньори/отраслови/браншови съвети	2025-2027 г.	Постоянно наблюдение на състоянието на условията на труд и коригиращи въздействия	Проведени заседания на отраслови/ браншови съвети по условия на труд	0	90	НП	В рамките на утвърдените бюджети на съответните министерства
37.	Повишаване на компетентността на длъжностните лица и работещите за провеждане на ефективен социален диалог на ниво предприятие	Провеждане на обучения по безопасност и здраве при работа за представители на: КУТ/ГУТ, представители на организациите на социалните партньори, министерства и ведомства	Фонд „Условия на труд”/ Социални партньори	2025-2027 г.	Повишаване капацитета на социалните партньори на ниво предприятие за ефективно прилагане на законодателството по БЗР	Брой обучени лица; Брой обучения; Брой учебни материали	0 0 0	16 071 507 20	1 890 000	Бюджет на ФУТ

38.	Насърчаване на колективното договаряне по отрасли/браншове за подобряване на БЗР	Разработване на наръчник за колективно договаряне на условия на труд на отраслово и браншово ниво. Включване в колективните договори на отраслово и браншово ниво на клаузи, свързани с БЗР	Социални партньори/отраслови/браншови съвети ФУТ	2025-2027 г.	Повишен капацитет за сключване на КТД	Брой Процент на КТД, съдържащи клаузи, свързани с БЗР	0 25 %	1 100%	НП	В рамките на бюджетите на организациите ФУТ

Списък на използваните съкращения

БВП	-	Брутен вътрешен продукт
БЗР	-	Безопасност и здраве при работа
ГСЕ	-	Гранична стойност на (професионална) експозиция
ДАМТН	-	Държавна агенция за метрологичен и технически надзор
ДНСК	-	Дирекция за национален строителен контрол
ЕАБЗР	-	Европейска агенция по безопасност и здраве при работа
ЕК	-	Европейска комисия
ЕС	-	Европейски съюз
ЗБУТ	-	Здравословни и безопасни условия на труд
ЗЗБУТ	-	Закон за здравословни и безопасни условия на труд
ИА ГИТ	-	Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда”
ИКТ	-	Информационни и комуникационни технологии
КСО	-	Кодекс за социално осигуряване
КТД	-	Колективен трудов договор
КУТ/ГУТ	-	Комитети/групи по условия на труд
МЗ	-	Министерство на здравеопазването
МОН	-	Министерство на образованието и науката
МОСВ	-	Министерство на околната среда и водите
МТСП	-	Министерство на труда и социалната политика
НОИ	-	Национален осигурителен институт
НП	-	Неприложимо
НПБЗР		Национална програма по безопасност и здраве при работа
НСИ	-	Национален статистически институт
НЦОЗА	-	Национален център по обществено здраве и анализи
НЦРРЗ	-	Национален център по радиобиология и радиационна защита
ООН	-	Организацията на обединените нации
ОХВ	-	Опасни химични вещества
РЗИ	-	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	-	Регионална инспекция по околната среда и водите
РУО	-	Регионално управление на образованието
ФУТ	-	Фонд „Условия на труд“
CLP	-	Регламент (ЕО) № 1272/2008 за класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси
REACH	-	Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали